

هوای عیلم

مقاله‌ای در سینه‌های آینه

سید محمدحسن سینی طهرانی

www.ketab.ir

سرشناسه: حسینی طهرانی، سید محمدمحسن، ۱۳۷۵ ق.
عنوان و نام پدیدآور: حریم قدس: مقاله ای در سیر و سلوک الی‌الله/
تألیف سید محمد محسن حسینی طهرانی.
وضعیت ویراست: [ویراست ۲].

مشخصات نشر: طهران: مکتب وحی، ۱۳۹۵ = ۱۴۳۷ ق. مشخصات ظاهری: ۱۵۲ ص.

فروست: دوره علوم و مبانی اسلام و تشیع: ۳.

شابک: ۷۰۰۰۰ ریال: ۹-۳۵-۶۱۱۲-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: قیبا یادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: مقاله‌ای در سیر و سلوک الی‌الله.

موضوع: آداب طریقت

موضوع: عرفان موضوع: عارفان

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ح ۵۳ / ح ۲۸۸۳ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۸۴

شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۶۷۹۷۸

دوره علوم مبانی اسلام و تشیع (۳)

فهرست

مقاله‌ای در سیر و سلوک الی‌الله

تألیف: سید محمد محسن حسینی طهرانی

■ قیمت: ۷۰۰۰ تومان

■ تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

■ شابک: ۹-۳۵-۶۱۱۲-۶۰۰-۹۷۸

■ ناشر: مکتب وحی

■ چاپ: اسوه

■ نوبت چاپ: دوم / ۱۴۳۷ ه. ق.، ۱۳۹۵ ه. ش

تلفن دفتر مرکزی و سیستم اطلاع رسانی (SMS): +۹۸ ۲۱ ۸۸۶۱۵۲۰۷
مرکز بخش قم، بلوار معلم، مجتمع ناشران، طبقه چهارم، واحد ۴۳۵ تلفن: +۹۸ ۲۵ ۲۷۸۴۲۵۵۴-۵
www.sarajeavid.com مرکز بخش اینترنتی
www.maktabevahy.com info@maktabevahy.com

فهرست مطالب و موضوعات
 حریم قدس
 الهای در سیر و سلوک إلى الله

صفحه	عنوان
۱۳	دیاچه
۱۶	معرفی کتاب شریف لبّ الالباب در سیر و سلوک اولی الالباب
۱۹	علت تأثیرگذاری و حیات و بقاء کتب و آثار اولیای الهی
۲۱	ظهور توحید در عالم وجود
۲۱	سریان و جریان حقیقت وجود در عالم خارج
۲۳	بازگشت حقیقت و ارزش هر پدیده به استناد او به حق تعالی
۲۴	لزوم تمسک به شریعت اسلام
۲۴	ملاک حقانیت یک شریعت و پذیرفتن آن
۲۴	تحلیل حقیقت مسئله وحدت ادیان
۲۸	مکتب اسلام تنها طریق وصول به بالاترین نقطه معرفت و فناء در ذات حضرت حق
۳۰	رعایت دقیق جمیع موازین شرع به عنوان شرط اصلی وصول به حقیقت توحید
۳۲	جایگاه معنویت و عرفان در فرهنگ امروزی
۳۲	ریشه مصیبت‌های عصر تکنولوژی و توحش حیوانی و مسخ روح و نفس انسانی

- ۳۵ پدیده‌گرایی به معنویت و توجه به حقیقت و ذات و ملکات روحانی و فاضله انسان
- ۳۷ تعریف معنای حقیقت و عالم معنا در استعمال امروزی
- ۳۸ اکتفای عموم مردم از لذات معنوی فقط در دایره حواس صوری و برزخی
- ۳۹ تعریف اصطلاح عرفان و معرفت در فرهنگ عامیانه امروزی
- ۴۰ کمتر بودن حظّ از توحید و معرفت در افراد دارای ظهورات و خوارق عادات بیشتر
- ۴۲ بطلان طریق اکتفا کنندگان به ظواهر احکام و غافلان از حقیقت تکالیف الهی

۴۴ اعتبار تعقل در شریعت اسلام

- ۴۴ محال بودن حرکت در مسیر اعتدال بدون بهره‌گیری از قوای عاقله
- ۴۷ استشهاد به آیات و روایاتی در باب تبعیت از عقل منور
- وابستگی حقیقت جودی انسان و قریش نسبت به پروردگار، با میزان معرفت و
- تکامل عقل
- ۴۹ اشکالات وارد بر مکتب تفکیک و مخالفان فلسفه و عرفان اسلامی
- ۵۰ تأثیر مراتب معرفت در کیفیت عبادت و اطاعت از حضرت حق
- ۵۲ اکتفا به اعتقادات دینی بسط ابتدایی در مکتب‌های مخالف عقل و برهان‌های فلسفی

۵۴ سیر تکاملی حکمت اسلامی

- ۵۴ کیفیت نشئت و تکامل فلسفه اسلامی و حکمت متعالیه
- ۵۵ شتاب حیرت‌انگیز حکمت اسلامی با ظهور حکیم و مدعیان قدرت ملاً صدرای شیرازی
- یاد نمودن ملاً صدرای شیرازی از چگونگی هدایت خداوند از راه خاصش به عنایت
- پروردگار
- ۵۶ تعقل و تفکر تنها طریق ادراک معانی و حقایق آیات و روایات الهی و معرفتی
- ۶۰ حجیت ذاتی قضایای منطقی و نتایج عقلانی

۶۳ پاسخ به شبهات وارد بر فلسفه و حکمت الهی

- ۶۳ پاسخ به اشکال عدم اجماع حکما در مسائل فلسفی
- ۶۴ حجیت و کیفیت دلالت مشاهدات قلبیه و مکاشفات توحیدیه
- ۶۶ علت علم‌زدگی و فلسفه‌زدگی و عرفان‌زدگی عده‌ای از مشتغلین به این علوم
- ۶۷ استغفار ملاً صدرا از گذراندن مقداری از سرمایه عمر در فراگیری آرای متفلسفه
- ۷۱ حصول مراتب بلند عرفانی بر اثر تهذیب نفس و تجرد روح و تربیت سلوکی

- رسول خدا: «لَوْ عَلِمَ أَبُو ذَرٍّ مَا فِي قَلْبِ سَلِمَانَ لَكَفَّرَهُ أَوْ لَقَتَلَهُ» ۷۱
- لزوم انطباق مکاشفات و واردات قلبیه با مصادر وحی و مبانی تشیع ۷۳
- محال بودن و وصول به حقیقت توحید مگر با توسل و استمداد از عنایات ذوات مقدسه
معصومین ۷۴
- سیر تکاملی عرفان اسلامی**
- ذات حضرت حق تعالی تنها حقیقت مورد توجه در مکتب عرفان ۷۶
- ستم حقیقت عرفان از زمان رسول خدا و ائمه اطهار و در میان اصحاب خاص آنها ۷۷
- کلام علامه طهرانی راجع به آقای سید علی قاضی رضوان الله علیهما ۷۷
- آقای قاضی: «بِعَبْرِ رَجُلٍ أَنْ يَكُونَ قَبِيحًا صَوْفِيًّا!» ۷۸
- پیدا شدن عده‌ای بنام «نار و نه تار» و دنیاپرست در عرصه عرفان و تصوف ۸۰
- اطلاق صوفی به مرحوم شیخ ملا حسینقلی همدانی و مرحوم انصاری همدانی ۸۲
- لزوم تمسک به طریقه عرفان و تبعیت از استاد کامل**
- طریقه به ظهور و فعلیت رساندن استعداد مسمیة شیفة‌اللہی در انسان ۸۳
- التجاء و تشرف علمائی به مکتب عرفان پس از صرف اعر خود در تحقیق مبانی دین ۸۵
- رجحان و برتری ذره‌ای از علم توحید، به تمام علوم عالمی ۸۶
- استنکاف آیه الله حاج سید احمد کربلانی از مرجعیت ۸۸
- وصول به حاق ذات احدیت و فناء در ذات، غایت سیر و سلوک است ۸۸
- انحرافات شیخ احمد آحسانی و شیخیه، به نقل از آقای قاضی ۸۹
- اعتقاد مرحوم قاضی رضوان الله علیه در مورد برخی از عرفا و شعرا ۹۱
- حقیقت انکار ناپذیر سیر و سلوک الی الله ۹۲
- دستورالعمل عرفانی مرحوم ملا حسینقلی همدانی به شاگردان ۹۳
- دگرگون شدن رنگ چهره علامه طهرانی هنگام یاد کردن از ملا حسینقلی همدانی ۹۸
- لزوم استاد خبیر و بصیر و از هوئی گذشته ۹۹
- لزوم تبعیت تمام و کمال از استاد، و عدم لحاظ هیچ گونه نصیبی برای خود ۱۰۰
- عدم فایده عمل به دستورات بزرگان بدون سرسپردگی به استاد ۱۰۱
- رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: «الشیخ فی قومه کالنبی فی أمته» ۱۰۲

خصوصیات و امتیاز رساله لبّ اللّباب در سیر و سلوک اولیّ الألباب

۱۰۳

علامه طهرانی

- ۱۰۳ خصوصیت و امتیاز اوّل رساله لبّ اللّباب
- ۱۰۴ علامه طهرانی: «علامه طباطبائی فردی است که ملائکه بدون وضو نامش را نمی‌برند»
- ۱۰۵ توصیف علامه طباطبائی به قلم علامه طهرانی رضوان الله علیهما
- ۱۰۹ سلسله انتساب عرفانی علامه طباطبائی رضوان الله علیه
- ۱۱۰ خصوصیت و امتیاز دوّم رساله لبّ اللّباب
- ۱۱۰ زاهدی، مهر و محبت علامه طباطبائی به علامه طهرانی رضوان الله علیهما
- ۱۱۱ اساتید علمی مرتب علامه طهرانی رضوان الله علیه
- ۱۱۲ ممانعت از تخریب و اشتغال علامه طهرانی به سیر و سلوک، و پاسخ علامه ...
توفیق شاگردی علامه طهرانی نزد عارف کامل، حضرت حاج سید هاشم حدّاد
- ۱۱۳ رضوان الله علیهما
- ۱۱۴ مراتب استفاده و حظّ معنوی علامه طهرانی از نفس قدسی حضرت حدّاد
- ۱۱۴ وصایت ظاهری و باطنی علامه طهرانی از حضرت آقای حدّاد
- ۱۱۵ مباحثات علامه طباطبائی و علامه طهرانی درباره فناء و بقاء اعیان ثابت
- ۱۱۷-۱۵۲ قهارس عامه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وَالصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ وَآلِهِ إِلَى الْحَقْلَاقِ أَجْمَعِينَ وَآلِهِ الْأَوْصِيَاءِ الْمُتَجَبِّينَ
وَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

ستایش ابدی و ثنای آن ذات واجب الوجودی را سزاست که
بسیط ماهیات امکانیه را به یمن صراحت وجود، به زیور تعین و تشخیص
بیاراست؛ و از میان جمله کائنات، تاج لُقَدْ شَرَفْنَا^۱ به پیشگاه رفیع المنزله
انسان تقدیم نمود، و او را به مظهریت تجلی الهی و استعداد تلقی جلوه
عظمی مفتخر ساخت.

درود بیکران به روان مظهر ارواح انبیا و رسل الهی باد، که سرگشتگان

۱. اشاره به سوره اسراء (۱۷) آیه ۷۰: «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْوَهْدِ وَالْبَحْرِ
وَوَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الْطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا»؛

اسرار ملکوت، ج ۱، ص ۳۳، تعلیقه ۱:

«و به تحقیق ما بنی آدم را کرامت بخشیدیم، و آنان را در بیابان و دریا سیر دادیم، و از
نعمت‌های پاک و طیب خود روزی گردانیدیم، و بر بسیاری از مخلوقات خود
برتری و فضیلت دادیم.»

وادی حیرت و گمراهان تیه ضلالت را به امداد و انارهٔ سبحانی به سر منزل مقصود و دائرهٔ مقام محمود، هدایت و ایصال می‌نمایند؛ بالأخص سید کائنات و محور حدوث و بقاء موجودات، آب‌الاکوان بفاعلیته و اُمّ الإمكان بقابلیته^۱، بشیر نذیر و سراج منیر، خاتم انبیاء، محمد بن عبدالله و اهل بیت او که شمس طالعات و نجوم زاهرات در دو نشئهٔ تکوین و تدریج می‌باشند؛ صلوات الله و سلامه علیهم أجمعین.

وَالَّذِينَ كُنْتُ ابْنَ آدَمَ صُورَةً فَلِي فِيهِ مَعْنَى شَاهِدٌ بِأَبَوْتِي^۲
 راقم سفر سینهٔ پلیدهٔ ناچیز سید محمد محسن حسینی طهرانی - عفی الله

عن جراته - گویید.

از آنجا که رسالهٔ ششمه و گران قدر لبّ اللباب در سیر و سلوک اولی الألباب، تألیف عارف کامل و سالک واصل، انسان العین و عین الانسان، العالم بالله و العالم بامر الله، سید الفقهاء الربانیین و سند الأولیاء الإلهیّین، مولانا و مقتدانا، آیه الله العظمی سید محمد حسین حسینی طهرانی - أفاض الله علیه شایب رحمته و رضوانه - که تقریرات مباحث سلوک علمی و

۱. شرح مناقب محیی الدین عربی، ص ۹۵؛ معاد شناسی، ص ۹، ص ۴۲۷، صلوات

محیی الدین بر رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم. ترجمه: «پدر عوالم وجود از جهت و حیثیت فاعلی او، و مادر همهٔ مخلوقات از حیثیت قبول و استعداد خود (زیرا به جهت تحقق دو حیثیت متفاوت: یکی نزول و هیبت و وجود به اضافه اشراقیه، و دوم تشکّل آن در قوالب و ظروف متفاوت و تعین آن به تعینات مختلفه، دو جهت و حیثیت و انتساب در کیفیت بدء و ختم مرتسم می‌شود، که حیثیت اولی را به حیثیت فاعلی و دومی را به قابلی تعبیر می‌کنند؛ و هر دو از وجود مبارک آن حضرت، و تحقق آن در نفس شریف آن حضرت می‌باشد.» (مؤلف)

۲. دیوان ابن فارض، ص ۷۳.

عملی أستاذ الكلّ فی الكلّ، فخر الحكماء المتأهّین و أسوة العلماء السالکین، سیدنا الأکرم و عمادنا الأعظم، حضرت علامه طباطبائی - قدس الله سره - می باشد، و دارای مزایای فریده و شاخصه های وحیده است - که به حقّ مانند او، چه در لغت عرب و عجم یافت نخواهد شد، و به تصدیق اهل نظر مکتوبی بدین شیوایی و جامعیت در بیان مراتب نفس و ایمان و کیفیت سر و سلوک الی الله و رفض بوادی عائقه و اهواء صارفه و عبور از عریم ضلالت و غوایت و کثرات و توهمات و لزوم استمداد از تربیت و ارشاد است کامل در مراحل مختلفه سیر نوشته نشده است - لذا مبتنی بر مبادی و اصول و روش سیر و سلوک الی الله است؛ از قبیل مقام و منزلت انسان در جایگاه نعمت عالم امکان و کیفیت سیر او به سوی کمال و فعلیت، و لزوم بعثت انبیا و رسل الهی در تربیت نفوس مستعدّه، و کذلک ضرورت ارشاد و دستگیری استاد کامل و مهذب نفوس، و نیز ضرورت حرکت و سیر در مسیر عرفان و توحید و توفی به ولایت اهل بیت عصمت و کرامت سلام الله علیهم اجمعین، و تبری از اعداء و مخالفین ایشان باطناً و ظاهراً، و افتراق مکتب نبوح - با سایر مکاتب منحرفه و منزله از واقع و حقیقت - گرچه متلوک به الهان دیانت و ولایت و رسالت باشند - و علل معارضه و مقابله ناپختگان تابع از حقایق عالم انس؛ چنانچه فرموده اند:

چه داند آنکه نداند که چیست لذّت عشق

از آنکه لذّت عاشق و رای لذّت است^۱

و بعضی از مطالب دیگر که اطلاع بر آنها مسیر حرکت سالک را

روشن‌تر و استقامت او را در برابر عوائق و فتن بیشتر، و عزم و اراده او را در وصول به غایت و هدف اعلیٰ راسخ‌تر خواهد نمود، و وی را در مقابله با وسوسهٔ خناسان و تلبیس ابلیس ابالسُّطریق و قطع و سراق مسیر محفوظ و مصون خواهد داشت، تا کید خائنین در او اثر نگذارد و او را از حرکت و صعود به عالم قدس باز ندارد، و با عزمی متین مترنم به آیهٔ شریفه: ﴿قُلِ اللَّهُ تَمَّ ذَرَهُمْ فِي حَوَظِهِمْ يَلْعَبُونَ﴾^۱ حجب عوالم کثرت را پس از دیگری از هم بدرد و از مراحل ظلمات و مراتب حجب نوریه بگذرد تا به عرصهٔ معدن عظمت کبریائی حق بگذارد.

این رسالهٔ شریفه که اصل آن به فارسی می‌باشد، تا کنون به لغت عربی و انگلیسی ترجمه شده است و موجب إعجاب و تحسین خوانندگان گردیده، زمیثهٔ تَوَكُّل و تبدُّل جدی را در ضمیر و نفوس مستعدّه آنان پدید آورده است؛ و نیز به عنوان یک منبع تدریس در میان برخی از دانشگاه‌های معروف و معتبر دنیا رائج و دائر گشته است.

حقیر خود بارها آن را مطالعه نموده و هر بار همان طراوت و نشاط ابتدائی را در مطالعات مکرر احساس کرده‌ام. گویی الفاظ و عبارات این کتاب از سويدای دل سرگشتگان و عمیر بویندگان حریم معبود پرده برمی‌دارد، و نیاز حقیقی وجدان‌هدی پاک و نآلوده به زخارف دنیا را در وصول به عالم توحید و کشف سلصان هدف روشن و آشکار می‌تمايد.

۱. سورهٔ أنعام (۶) آیه ۹۱. الله شناسی، ج ۱، ص ۳۵۰.

«بگو: الله! و پس آنگاه بگذار ایشان را که در امور سرگرم‌کنندهٔ خود غوطه‌ور شده و به بازی اشتغال ورزند.»

سرّ این نکته در این است که این مفاهیم و عبارات از قلم و بیان
 افرادی تراوش نموده است که روح و سرّ آنان به عالم توحید و تجرّد
 اتّصال و بلکه اتّحاد پیدا نموده است، و هر آنچه از رقائق معانی و دقائق
 مبانی و ظرائف عالم انوار بر قلوب و ضمائر مطهر و ملکوتی آنان افاضه
 و نزول می‌نماید، بدون تصرف نفس اماره و دخالت اغراض دنیّه و
 اهواء زنیله می‌باشد؛ و لذا با فطرت و ضمیر صافی هر انسان صادق و
 جوینده حقیقی مه‌افق و منطبق و همسو خواهد بود، و هیچ‌گاه طراوت و
 تازگی و روح خرد را از دست نخواهد داد، و هر چه انسان بیشتر به
 تحقیق و مطالعه و تدبّر در آنان پردازد، بیشتر از ادراک حقایق راقیه و
 انوار معرفت حق بهره‌مند خواهد شد؛ مانند کتب آسمانی بالأخص قرآن
 کریم و نهج البلاغه مولی الاموالین امیرالمؤمنین علیه السلام، و روایات
 وارده از حضرات معصومین علیهم السلام، و در مرتبهٔ پس از آن کلمات
 و عبارات اولیای الهی همچون اشعار خواص، حافظ شیرازی و مولانا
 جلال‌الدین بلخی و ابن‌فارض مصری، و کتب سوانهٔ فخر العرفاء الشامخین
 محیی‌الدین عربی، و مکتوبات و رسائل سایر اولیای عرفای الهی،
 رضوان الله علیهم أجمعین.

مرحوم قاضی - قدس الله سرّه - می‌فرمود:

من هشت بار کتاب مثنوی معنوی را مطالعه کردم، و هر بار مطلبی
 جدید و افاضه‌ای سوای افاضات و مدرکات مطالعات قبلی برابم
 حاصل می‌گشت.^۱

اما در سایر نوشتجات این مطلب به نظر نمی‌رسد و دلیل آن هم

۱. مطلع انوار، ج ۲، ص ۱۱۷، تعلیقه: مهر تابناک، ج ۱، ص ۲۶۳.

واضح و روشن است؛ زیرا هرچه از بنان و بیان آنان تراوش نماید، از منبعی آلوده به اغراض و سرچشمه‌ای منغم‌ر در شهوات و تخیلات و حبّ و بغض‌ها است - افراد در این مسئله دارای مراتب مختلفه هستند - و از طرفی علوم آنها تحصیلی و اکتسابی و ظاهری است، و جز ذخیره محفوظات حاصل و عایدی برایشان نخواهد داشت و خود به آنها باور و یقین نخواهند داشت.

اخیراً توفیق ترجمه کتاب به زبان فرانسه، یکی از اخلاء روحانی و برادران ایستاد را رفیق گردیده، و از این ناچیز تقاضای تحریر مقدمه‌ای در توضیح برخی از مطالب فوق‌الذکر گردید؛ لذا با توجه به اهمیت موضوع و سایر اراء و اختلاف مسالک و مکاتب متنوع و چه بسا منحرف، و ورود نامشخصات از عده‌ای جاهل و بی‌خبر از مواهب عالم قدس و مواعد ترمیم این بنده به ذکر پاره‌ای از مسائل و موضوعات مذکوره به عنوان مقدمه این کتاب شریف می‌پردازم، امید است که خوانندگان گرامی را مزید اطلاع و نویسنده ناچیز را ذخری لیوم الجزاء گردد.

﴿وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾^۱

۱. سوره هود (۱۱) آیه ۸۸. الله شناسی، ج ۳، ص ۲۲۸:

«و نیست توفیق من مگر به واسطه خداوند. من بر او توکل کرده‌ام، و به سوی او بازگشت می‌نمایم.»